

Módszer: Komplex Instrukciós Program (KIP)

Dióhéjban

A program a hátrányos helyzetű gyerekek integrációs oktatásának megvalósítására alkalmas nevelési-oktatási módszer, melyet eredetileg 20 éves kutatómunka eredményeként a Stanford Egyetemen fejlesztettek ki. Az iskola ezt jelentősen átdolgozta, adaptálta a helyi körülményekhez, de az eredeti alapelvek szövik át a hejőkeresztúri megoldást is. Alapkérdése, hogyan tehető méltányossá az oktatás, hogyan tud a hátrányos helyzetűek számára is elérhetővé válni a tudás, mitől akar együtt dolgozni a tehetséges és a kevésbé tehetséges gyermek? A rövid válasz pedig az, hogy sokféle, nyitott végű érdekes feladattal kínálják meg őket olyan helyzetekben, amikor csak együtt dolgozva érhetnek el eredményt, így olyan készségek is megmutatkozhatnak és felértékelődhetnek, amelyek a hagyományos oktatás során rejtve maradnak.

A módszer célját a kooperatív tanulással igyekeznek elérni, ami azonban több, mint egyszerű csoportmunka – képes a státuszkülönbségek kezelésére is a kognitív készségek fejlesztése mellett. Minden tantárgyból kb. minden 5. órában csoportmunka folyik, de a többi, hagyományos óra is ebben a szellemben zajlik. A tananyagra való ráhangolódással kezdődik a KIP-es óra, amit 15-20 perces csoportmunka követ – itt minden csoport más, ugyanazon központi témának megfelelő feladatot kap. A tanár célja, hogy minden diáknak megadja a lehetőséget a munkában való egyenrangú részvételre, tudatosítja, hogy mindenkinek van olyan képessége, amely alkalmassá teszi a feladatok megoldásában való sikeres közreműködésre. Ezután a csoportok beszámolnak feladatmegoldásaikról, majd megkapja mindenki a – csoportfeladatból eredeztetett – egyéni feladatát, mely személyre szóló, az egyén képességeinek megfelelő, ugyanakkor kihívást jelentő feladat. Egy csoport addig marad együtt, amíg mindenkire rákerül minden szerep (kistanár – ő fogja össze a csapatot, kikéri mindenki véleményét, tartja a kapcsolatot a tanárral; beszámoló – ő adja elő a feladatmegoldást a többiek számára a tábla előtt; írnok), ezután új összetételű csoportok alakulnak, így mindenki mindenkivel többször is egy csoportba kerül a tanév során. A tanár minden csoport előadása után értékeli a tagok szerepnek való megfelelését, munkáját. A feladatoknak meg kell felelniük a következő alapelveknek: nyitott végűek (bárki, tehetségétől függetlenül hozzá tud járulni a megoldáshoz), kihívást jelentőek és mindenkit meg kell szólítaniuk. Mindezt úgy, hogy mindig a tanmenetben soron következő anyagot dolgozzák fel, sőt, sincs lemaradás.

Hetente egy táblajáték órája van mindenkinek, ami mind a kognitív, mind a szociális kompetenciákat fejleszti, de a játékokat egyéb órákon és szakköri foglalkozásokon is alkalmazzák. Közben megtanulnak nyerni, veszteni, udvariasan, és a fair play szabályait betartva viselkedni.

Az iskola csak akkor lehet sikeres, ha építhet a szülők elfogadására és támogatására. Ennek jegyében született a Generációk közötti párbeszéd program, melynek során minden diáknak legalább egy rokona ellátogat az iskolába a tanév során és beszélget a gyerekekkel, amire ők előre készülnek kérdésekkel. Minden szülővel találkoznak negyedévente az osztályfőnökök családlátogatás keretében.

Implementáló intézmény

Háttérinformációk az intézményről

A két telephelyen lévő iskola a Miskolci Egyetem bázisintézménye. Tanulóinak létszáma minden évben 230 körül mozog. 73%-uk hátrányos helyzetű, 8 %-uk állami gondozott és 7%-uk sajátos nevelési igényű. Az iskola nagy hangsúlyt fektet a tanulók képességeinek kibontakoztatására, kulcskompetenciáik fejlesztésére. Törekednek arra, hogy a mindennapi munkát multikulturális tartalommal töltsék meg. Fő célkitűzéseik, hogy tanulóikat iskolai sikerekhez juttassák, hozzájáruljanak harmonikus személyiséggé válásukhoz, szüleikkel szoros kapcsolatot ápoljanak. Ennek megvalósítása érdekében az intézmény három program köré szervezi tevékenységét: Komplex Instrukciós Program – speciális kooperatív tanítási módszer; Generációk Közötti Párbeszéd Program – szülők számára nyitott iskola; Táblajátékok – mint a személyiségfejlesztés hatékony eszközei.

Nagy gondot fordítanak arra, hogy a gyerekeket eljuttassák olyan helyekre, ahol egyébként sosem járnának – múzeumokba, koncertekre, színházba.

Táblajátékokban (pl. Go, Dáma) az iskola tanulói rendszeresen szerepelnek kiváló eredménnyel országos versenyeken, sőt Európa-bajnokságokon is.

A program bevezetésének előzményei

Az ezredfordulóra az iskolában szinte taníthatatlanná váltak a gyermekek. Jellemzőek volt a verbális és a fizikai agresszió különféle megnyilvánulásai, a klikkesedés, a feladatvégzés megtagadása. Iskolai betörések is előfordultak, amit helyi diákok követtek el. A szülők jó része ellenségesen viszonyult az iskolához, tanárokhoz.

Miért ezt a módszert választották?

Az volt a cél, hogy a jelentős státuszkülönbséggel rendelkező gyermekek megtanuljanak együttműködni, egymás képességeit és különbözőségeit értékelni, miközben mindenki a maga képességei szerinti mélységben tud haladni a tananyaggal is. Izgalmas, érdekes módszer, mely a gyerekek olyan képességeit fejleszti, amiket hasznosítani tudnak mindennapjaikban.

A bevezetés lépései

Az intézmény jelenlegi vezetőjét 2000-ben nevezték ki az iskola élére. Ekkoriban ismerkedett meg az amerikai módszerrel, amit az eredeti helyszínen, iskolákat látogatva tanulmányozott, majd hazatérve elkezdte a tanítás során alkalmazni, egyre több kollégáját bevonva. Sok vonatkozásban átalakításra szorult az eredeti módszer: pl. ott projektszerűen alkalmazzák, míg itt a 45 perces tanórákat kellett az alapelveknek megfelelően felépíteni; ott az egyéni munkára épül a csoportmunka, itt fordítva, a csoportmunkából bontják le az egyéni feladatokat.

A táblajátékok (20-25 játék) megtanulása érdekében az egész tantestület részt vett egy tanfolyamon, így bármelyikük be tudja építeni saját órájába is.

Megtervezték, hogyan érhetik el, hogy a szülők viszonya az iskolához jelentősen megváltozzon.

Érintettek

Minden diák, a teljes tantestület és a szülők.

Személyi és tárgyi feltételek

Szükség van egy olyan vezetőre, akit kollégái mind emberi, mind szakmai szempontból magasan értékelnek, akinek elhiszik, hogy tudja, mi a probléma és hajlandók követni az úton. Fontos, hogy a tantestület többi tagja is újdonságra nyitott, kreatív pedagógus legyen.

Tárgyi eszközökre alig van szükség: íróeszköz, csomagolópapír – amire írhatnak a csoportok, feladatok nyomtatása. Eddig IPR-támogatásból fedezték mindezt és a különprogramokat is. A táblajátékokat helyben készítik a tanárok a gyerekek segítségével, így mindenki vigyáz is rájuk.

Jelenleg a Komplex Instrukciós Program 30, illetve 60 órás – az iskola pedagógusai által tartott – tanfolyamon sajátítható el. Az iskola a továbbiakban is követi a csatlakozni vágyó intézmények munkáját, egy évig javítják óravázlataikat és havonta hospitálnak óráikon. Az ezt követő négy évben az óralátogatás negyedévente történik meg.

A program, eljárás folyamata

Az iskola pedagógusai folyamatosan dolgozták ki a programot a tapasztalatok fényében. Az elvek megszilárdultak már, de új feladatok azóta is folyamatosan születnek. Néhány éve az alkalmazás mellett már tanítják is tanfolyamokon a programot más iskolák pedagógusai számára.

Tapasztalatok és eredmények

Mind a gyerekek viselkedése, mind a tanulmányi eredményük jelentősen javult. Gyakorlatilag megszűntek a fegyelmezési problémák, a gyerekek lelkesek, kedvesek egymással. Ez nem jelenti azt, hogy ma nincsenek problémás gyerekek, de ezek a konfliktusok kezelhetőek. Megtanulják összefoglalni és előadni a gondolataikat, a csoportmunka során fejlődik a vitakultúrájuk, ennek hatására javul konfliktuskezelő készségük is. Mindenki mindenkivel kapcsolatba kerül, megismerik, s ezáltal könnyebben elfogadják egymást, a tisztelet, segítőkészség és együttműködés jellemzi kapcsolataikat. A saját képességeinek megfelelően mindenki el tudja sajátítani a tananyagot, így megszűnt a bukás. Mivel a gyerekek szeretnek ide járni, a szülő – aki egyébként is folyamatosan tapasztalja a partneri hozzáállást – szintén fontosnak érzi, hogy gyermek iskolába járjon. Jelentősen csökkentek a késések, hiányzások.

Nehézségek és kihívások

Teljes tanári attitűdváltásra volt szükség, itt másként kell hozzáállni a tanításhoz és a gyerekekhez is, mint azt korábban tették.

Amíg nem jártas valaki a csoportmunkában, addig úgy érzi, csak viszi az időt. Amint bánni tud vele, úgy fogja érezni, hogy segíti őt. Fontos annak megértése, hogy nem elég a szép csoportmunka, a hangsúly a státuszkülönbségek kezelésén van.

Ki kell tudni várni az eredményeket – a tapasztalat azt mutatja, hogy a magatartás fél év, a tanulmányi eredmény három év alatt változik számottevően.

A módszer nem ad konkrét feladatokat, „csak” szemléletet, amit tartalommal a pedagógusnak kell megtölteni – ez kezdetben nagyon sok munkát igényel. Meg kell tanulni óravázlatot írni és minden diák számára megfelelő feladatokat kitalálni.

Tipp

Ideális ez a módszer olyan iskolákban, amelyek felvállalták az integrációt, ahol jelentős státuszkülönbségeket kell kezelni. A program csak akkor működik sikeresen, ha a tantestület minden tagja alkalmazza azt. 30-35 fős tantestületi létszámig könnyen bevezethető, szervezhető a módszer.

Intézmény adatai

- Név: Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskola
- Intézményvezető: Kovácsné Dr. Nagy Emese
- Cím: 3597 Hejőkeresztúr, Petőfi Sándor út 111.
- Telefon: +36-46-391-222
- Honlap: hejokereszturiskola.hu
- Kapcsolattartó: Kovácsné Dr. Nagy Emese, intézményvezető
- Elérhetősége: infopont@borsodweb.hu